

**LICZEBNIK W GRUPIE NOMINALNEJ
ŚREDNIOWIECZNEJ POLSZCZYZNY**

Agnieszka Słoboda

**LICZEBNIK W GRUPIE NOMINALNEJ
ŚREDNIOWIECZNEJ POLSZCZYZNY**

SEMANTYKA I SKŁADNIA

POZNAŃ 2012

Projekt okładki: Wydawnictwo Rys

Na okładce:

Ilustracja z dzieła *Margarita philosophica* Georga Reischa z 1508 r.

Recenzent: dr hab. Magdalena Pastuchowa

© Copyright by Agnieszka Słoboda

© Copyright by Wydawnictwo Rys

Wydanie I, Poznań 2012

ISBN 978-83-60517-91-8

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Różana 9/10
61-577 Poznań
tel./fax 048 61 833 16 03
kom. 0600 44 55 80
e-mail: rysstudio@o2.pl
www.wydawnictworys.com

Spis treści

WPROWADZENIE	5
1. Możliwe perspektywy badawcze	5
2. Stan badań	14
3. Cel pracy i metoda opisu	16
4. Charakterystyka doboru materiału	19
I. LICZEBNIKI GŁÓWNE	21
1. Liczebnik <i>jeden</i>	24
1.1. Liczebnik <i>jedziny/jedyny</i>	30
2. Liczebnik <i>oba/obadwa</i>	33
2.1. Związki z rzeczownikiem	35
2.2. Forma orzeczenia przy grupie nominalnej z liczebnikiem <i>oba/obadwa</i>	39
3. Liczebniki <i>dwa – cztery</i>	40
3.1. Liczebnik <i>dwa</i>	40
3.1.1. Forma przydawki w grupach nominalnych z liczebnikiem <i>dwa</i>	42
3.1.1.1. Rzeczownik w liczbie podwójnej, przymiotnik/ zaimek w liczbie mnogiej	42
3.1.1.2. Przymiotnik/zaimek w liczbie podwójnej, rzeczownik w liczbie mnogiej	45
3.1.2. Forma orzeczenia przy grupie nominalnej z liczebnikiem <i>dwa</i>	47
3.2. Składnia rządu w grupie nominalnej z liczebnikami <i>dwa – cztery</i> ..	49
3.3. Orzeczenie w liczbie pojedynczej przy grupie nominalnej z liczebnikami <i>trzy, cztery</i>	54
4. Liczebniki <i>pięć – dziesięć</i>	54
4.1. Składnia zgody w grupie nominalnej z liczebnikami od <i>pięć</i> wzwyż	55
4.1.1. Grupa nominalna w celowniku	56
4.1.2. Grupa nominalna w miejscowniku	57
4.1.3. Grupa nominalna w narzędniku	59
4.2. Forma przydawki w grupie nominalnej z liczebnikami <i>pięć – dziesięć</i>	61
4.3. Forma orzeczenia przy grupie nominalnej z liczebnikami <i>pięć – dziesięć</i>	65

4.3.1. Orzeczenie w liczbie pojedynczej v. orzeczenie w liczbie mnogiej	65
4.3.2. Orzeczenie w liczbie pojedynczej i rodzaju nijakim.....	67
5. Liczebniki złożone	71
5.1. Liczebniki <i>jedenaście – dziewiętnaście</i>	71
5.1.1. Składnia z rzeczownikiem.....	72
5.1.2. Forma przydawki w grupie nominalnej z liczebnikami <i>jedenaście – dziewiętnaście</i>	84
5.2. Liczebniki oznaczające dziesiątki	85
5.2.1. Składnia z rzeczownikiem.....	86
5.2.2. Forma przydawki w grupie nominalnej z liczebnikami oznaczającymi dziesiątki.....	90
5.3. Forma orzeczenia przy grupie nominalnej z liczebnikami złożonymi	92
6. Liczebniki <i>sto i tysiąc</i>	95
7. Grupy liczebnikowe	97
7.1. Składnia wewnętrzna grup liczebnikowych.....	97
7.1.1. Spójnikowość połączeń w grupie liczebnikowej	99
7.1.1.1. Połączenia dziesiątek i jednostek	99
7.1.1.2. Połączenia z liczebnikiem <i>sto</i> i jego wielokrotnościami	101
7.1.1.3. Połączenia z liczebnikiem <i>tysiąc</i>	104
7.1.2. Konstrukcje przyimkowe	107
7.1.2.1. Dodawanie.....	107
7.1.2.2. Odejmnowanie	108
7.2. Łączenie zapisu słownego z cyfrowym.....	110
7.3. Składnia zewnętrzna grup liczebnikowych	113
7.3.1. Składnia z rzeczownikiem.....	113
7.3.2. Składnia z orzeczeniem.....	116

II. LICZEBNIKI ZBIOROWE, WIELORAKIE I MNOŻNE.....121

1. Liczebniki zbiorowe	121
1.1. Zakres występowania liczebników zbiorowych.....	124
1.1.1. Liczebniki <i>kopa i mendel</i>	128
1.2. Semantyka liczebników zbiorowych.....	130
1.2.1. Liczebniki wyrażające zespoloność	131
1.2.2. Liczebniki wyrażające krotność	135
1.2.3. Liczebniki wyrażające różnogatunkowość	137
1.3. Składnia liczebników zbiorowych.....	139
1.4. Liczebnik <i>oboju/oboje</i>	142

2. Liczebniki wielorakie.....	147
3. Liczebniki mnożne	150
III. LICZEBNIKI PORZĄDKOWE.....	153
1. Morfologia liczebników porządkowych.....	157
2. Semantyka i składnia liczebników porządkowych.....	161
2.1. Liczebniki supletywne – <i>pierwszy, drugi/wtóry</i>	161
2.1.1. Liczebnik <i>pierwszy/pierwy</i>	164
2.1.2. Liczebnik <i>drugi/wtóry</i>	172
2.2. Semantyka grupy nominalnej z liczebnikami porządkowymi	179
2.2.1. Uporządkowanie czasowe.....	180
2.2.2. Uporządkowanie przestrzenne	188
2.3. Liczebniki porządkowe w wyliczeniach	190
2.4. Liczebniki porządkowe w grupach liczebnikowych	195
IV. LICZEBNIKI ZESPOŁOWE.....	199
V. LICZEBNIKI UŁAMKOWE.....	215
1. Liczebniki ułamkowe proste	216
1.1. <i>Pół, półtora, półtrzecia</i> itd.	216
1.2. <i>Trzecina/trzeczina, ćwierćnia/ćwierć</i>	224
2. Liczebniki ułamkowe złożone	226
PODSUMOWANIE.....	229
WYKAZ ŹRÓDEŁ.....	237
SŁOWNIKI I ENCYKLOPEDIA	240
BIBLIOGRAFIA.....	241